

Jan Matys

Vy jste solí Země

Zápisky z let 2020 – 2021

Obsah

Jan Matys.....	1
Jak se zbavit dluhu.....	3
Chudoba cti netratí.....	5
lidové přísloví.....	5
Diktatura, oligarchie, demokracie, (theokracie, absolutní/konstituční monarchie, ochlokracie).....	7
Putin zazářil.....	15
Vesele k volbám !.....	17
Pomáhej jen tomu, kdo tvou pomoc umí ocenit.....	19
Hynek Skořepa, Rychlý konec Trvalé svobody.....	19
Vy jste solí země.....	21
Polovodiče a výroba čipů.....	26
K článku Jana Valenty (Vesmír 7-8, 2021).....	26
Se zbraní v ruce.....	29

Jak se zbavit dluhu

Babišova vláda schválila návrh rozpočtu na rok 2022 s rekordním schodkem 390 miliard (loňský rok skončil se schodkem cca 170 miliard, nižším než vláda předpokládala). Podle názoru uznávaných ekonomů je takové zadlužení riskantní, deficit by měl být přibližně poloviční. Kdyby se tak dál postupovalo, dluh by rychle rostl a musely by ho splácet příští generace po několik desetiletí. Česká republika by se dostala mezi „nespolehlivé dlužníky“¹ a narostly by náklady na *obsahu dluhu*.

Hlavní příčinou zadlužení byla *koronavirová* pandemie – vláda musela nahrazovat firmám a kulturním institucím (a sportovním klubům) ušlý zisk. Vládní kroky ale také ovlivnila probíhající *kampaň k říjnovým volbám*; proto byly navýšeny důchody 300Kč nad zákonnou hodnotu a již v minulém roce byl přijat „*daňový balíček*“, který zvýšil příjmy obyvatel (hlavně těch bohatších) na úkor státního rozpočtu². Majetní lidé začali skupovat nemovitosti a jejich ceny prudce vzrostly. Vzrostly i ceny nájmu a obce v atraktivních místech (např. na Šumavě) se začaly vyliďňovat – lidé se stěhují do vnitrozemí. Pro *mladé rodiny* se stává pořízení vlastního bydlení nereálné – musejí se spoléhat na pomoc svých rodičů.

Bohatí podnikatelé skupují „*investiční byty*“, které zůstávají

---

1 tj. zhoršil by se její *rating*

2 Mělo to „rozběhnout ekonomiku“

většinu roku prázdné. Je otazné, jak bude růst cen dále pokračovat; vzniklá „bublina“ musí jednou prasknout. Nevyužití byty pak asi skoupí bohatí cizinci.

Jak ven z krize? Myslím, že *konsolidace* státního rozpočtu není neřešitelná, pokud se bude parlament i vláda chovat racionálně. Klíčem k řešení je revize (zjednodušení) legislativy, což umožní zredukovat *administrativní aparát*. Je třeba přijmout fungující *zákon o státní službě*³, aby se vytvořila efektivně pracující administrativa. Současně je třeba zefektivnit práci soudů, aby rozsudky byly předvidatelné a zkrátilo se soudní řízení. Je třeba učinit i některá nepopulární opatření, například zvýšit *daň z nemovitostí* a daň z příjmu. Nelze přitom omezovat některé nutné výdaje – na školství, kulturu, sport, armádu a zdravotnictví. To by ohrozilo naši národní existenci a svébytnost.

Všechno závisí na lidech – společnost si musí projít krizí, aby se k veslu dostali ti praví a politika přestala být jen divadlem a parlament „žvanírnou“. Dnešní mladá generace bude mít plné ruce práce; není jim co závidět.

V Davli-Sloupu, 9.6.2021

Ing. Jan Matys

---

3 V souladu s požadavkem EU

Chudoba cti netratí

lidové přísloví

V letošním druhém čísle časopisu LISTY je uvedena diskuse letošní laureátky ceny Pelikán Zuzany Kusé s Vladimírem Špidlou, novinářkou Apolenou Rychlíkovou a sociologem Danielem Gerberym. Hlavním tématem rozhovoru byla teze „*chudoba narušuje lidskou důstojnost*“. Tato teze je (alespoň formálně) v rozporu se shora uvedeným lidovým rčením. Kámen úrazu je zřejmě ve struktuře soudobé společnosti, a také v definici pojmu *chudoba*. Dnes žijeme v období dostatku, asi třetina potravin končí v odpadních koších. Společenským standardem se stala chata či chalupa v horách, dvě auta v rodině a dovolená u moře. To logicky zanechává velkou *uhlíkovou stopu* a z globálního hlediska to není trvale udržitelné. Jestliže se člověk rozhodne žít skromně - nepřejídat se, chodit pěšky, jezdit na kole či vlakem, jistě mu to na jeho důstojnosti neubere. Neustálý růst ekonomiky není možný – už dnes vidíme v některých zemích veliké škody způsobené suchem, záplavami, lesními požáry apod.

Lidé v postižených regionech ztrácejí obživu a snaží se uprchnout do bohatších zemí. V těch však dnes řádí koronavirová pandemie, vstup do těchto zemí je omezen. Utečenci se plaví v přeplněných bárkách přes moře do Evropy a mnoho z nich končí ve vlnách. Bohatí Evropané se jezdí rekreovat na pláži Středozemního moře, které je hrobem

statisiců běženců.

Problémy spojené s migrací dopadají hlavně na jihoevropské státy – Itálii, Řecko, Francii a Španělsko. Tyto země se marně dožadují pomoci od ostatních členů EU; uprchlíky přijalo zatím jen Dánsko, Švédsko a Německo. Česká republika je ochotna pomoci jen vojensky a finančně.

Pandemie nám ukázala, že můžeme svoje zbytné potřeby omezit. Je třeba zavést jinou ekonomiku, která by nebyla závislá na neustálém růstu. V opačném případě lze čekat rychlé zesílení klimatických změn. Země by se brzy stala pro nás neobyvatelnou⁴. Člověk ničí přírodu a příroda se brání...

V Davli-Sloupu, 19.6.2021

Jan Matys

---

4 Lidská populace by mohla přežít nejvýš na odlehlých tichomořských ostrovech

Diktatura, oligarchie, demokracie, (theokracie, absolutní/konstituční monarchie, ochlokracie)

Uvedené typy vlád uvádí Platón⁵; zmiňuje se také o tom, jak se mění demokracie v oligarchii a diktaturu. Můžeme to vysledovat v dějinách antického Řecka a Římské říše. Ve 20.století jsme prožili vznik diktátorských režimů v Německu, Španělsku a Itálii. K pádu demokratických vlád přispěla velkou měrou Světová hospodářská krize po roce 1929.

V Rusku se po pádu monarchie ustavila demokraticky vzniklá Prozatímní vláda, která však ve válečných poměrech dlouho nevydržela a k moci se dostali komunisté (bolševici). Několik let pak probíhala v celé zemi občanská válka *bílí* versus *rudí*. Bolševická revoluce nakonec zvítězila.

Komunistický režim v Rusku měl některé demokratické rysy (tzv. *demokratický centralismus*), posléze se však změnil v absolutní diktaturu. Revoluce však přinesla i rozvoj průmyslu; ze zaostalé agrární země se stala světová mocnost. Válka s Německem stála cca 20milionů lidských životů, vedla však paradoxně k vylepšení struktury společnosti – do vedení země se dostali schopní lidé. V době ohrožení země museli starci a kariéristé „od válu“. Pokyn k očistě dal sám J.V.Stalin. Byly učiněny i kroky k jisté demokracii – na milost byla vzata i

5 Najdeme je také ve spisech JUDr. Emila Svobody, *demokracie a volby, Praha 1920*

pravoslavná církev. Pamětníci vzpomínají na dobu války s jakousi nostalgií – byla to doba relativní svobody.

Invaze do Československa v srpnu 1968 znamenala mj. rozkol v mezinárodním komunistickém hnutí a komunistická ideologie se vyprázdnila – byla to již jen snůška prázdných frází. V budování svobodné a sociálně spravedlivé společnosti už nikdo nevěřil. Doba vlády Leonida Iljiče Brežněva byla dobou stagnace. V roce 1985 nastoupil do čela KSSS Michail Gorbačov, který se pokusil Sovětský svaz reformovat – odstranil cenzuru a pokusil se o ekonomickou transformaci na tržní systém (*perestrojka*). Na rozdíl od Číny to však dopadlo katastrofálně; velké průmyslové podniky zkrachovaly a rozmohla se šedá ekonomika, která přivedla k moci zbohatlíky – oligarchy, a obyvatelstvo upadlo do bídy. Krátké období „*glasnosti*“ za Gorbačova a Jelcina mělo přesto na společnost pozitivní vliv – lidé okusili, jak chutná svoboda.

Jak vypadá situace v Ruské federaci dnes? Od roku 1985 jsem odebíral časopis „*OGOŇOK*“, který obsahoval zajímavé materiály z ruské (sovětské) historie i přítomnosti⁶. Začátkem 90. let přestal být tento časopis u nás v prodeji a současně zanikla prodejna „Ruská kniha“ na Václavském náměstí, kde jsme jako studenti nakupovali za levný peníz odbornou literaturu a také studijní texty v angličtině.

---

6 Například „*Racitrel v Jekatěrinburge*“ (o likvidaci carské rodiny), o posledních dnech J.V.Stalina, životě chudých lidí (otřesné podmínky na vlakových nádražích, kde se tísnily na podlaze stovky nemocných) a pod.

Nedávno jsem se pídil po prodejně ruských knih a skutečně ji našel – v jedné pasáži pod palácem Lucerna. Už nevím, co jsem tam hledal. Nakonec jsem koupil knihu „*Neumírej před smrtí*“, jedno z posledních děl *Jevgenije Jevtušenka*. Kniha stála něco přes 800 Kč. Autor líčí uměleckou formou poslední události v Rusku – mj. generálský puč a demonstraci Moskvanů před Parlamentem, která vynesla k moci Jelcina a vedla k rozpadu Sovětského svazu. Jevtušenko byl nedlouho předtím na besedě v Praze a můj kamarád, básník *Lucien Zell* mu tam předal sbírku svých básní „*Kudy vane vítr*“⁷ s mým překladem. Moje koupě posledního díla slavného básníka byla tedy jakousi splátkou za mistrovu pozornost.

V roce 2014 se mi dostala do rukou knížka ruského, v Praze žijícího spisovatele Sergěje Levického „*Naplnil se sen generací*“⁸. Na obálce knihy je Řepinův obraz „*Burlaci na Volze*“ v kontrastu s davem lidí před prodejnou *Mac Donald*, která byla před časem v Moskvě otevřena. V popředí je zobrazen starý muž po boku se svým vnukem – mladým pionýrem. První kapitola popisuje život Moskvanů v době autorova mládí. Autor pochází z dobře situované rodiny, otec byl letecký konstruktér. O mladé lidi bylo v té době dobře postaráno – studenti mohli bezplatně navštěvovat sportovní oddíly, zájmové kroužky apod. Obchody byly dobře zásobené, ve městě panoval pořádek. Na venkově byla situace zřejmě jiná. Něco se dalo vyčíst z ruských učebnic pro děti „*Rodnaja reč*“, které jsme měli doma v knihovně. Byly

---

7 *Lucien Zell, The Road of Wind*

8 *Sergěj Levickij, Sbylas' mečta narodnaja*“

tam zajímavé obrázky z venkovského života.

V 60. letech vláda vyčlenila ladem ležící půdu v okolí velkých měst budoucím zahrádkářům. Kolem Moskvy, Leningradu a jiných aglomerací vznikly zahrádkářské osady a lidé se s vervou pustili do práce; mnohde museli vykopat pařezy nebo upravit terén. Zahradní domky byly povoleny, ale nesměly být vybaveny kamny nebo záchodem; úřady se obávaly, že se sem rodiny přestěhují a budou svůj městský byt pronajímat.

S touto idylou kontrastuje současný stav, který autor poznal při návštěvě svého přítele z mládí. Zarazila ho již cesta z letiště – k nejbližší stanici metra jeli autem asi 2 hodiny. Metro, někdejší chlouba Moskvanů, bylo přeplněné a dav člověka unášel tam kam nechtěl. Ve vozech žebřali veteráni z Afganistanu. Záchody byly až z daleka cítit a stálo se tam ve frontě⁹. Kolem se povalovali mladí chlapi, v potrhaných šatech a špinaví. Když přítel vedl autora k sobě do bytu, museli překonat 4 uzamčené mříže.

Se Sergějem Levickým jsem se seznámil osobně, představil se jako „*Předseda svazu ruskojazyčných spisovatelů v České republice*“. Na tuto svou funkci byl náležitě hrdý, říkal, že často komunikuje s Moskvou. Nabídl jsem mu, že jeho knížku přeložím do češtiny; nejprve projevil zájem a ptal se na cenu, pak ale řekl že ne. Patrně dostal instrukci z Moskvy. Přeložil jsem asi polovinu textu a umístil jej (včetně originálu) na svůj web – technologie-kvalita.cz/honza

---

9 Bumážka „vně očeredi“ tu neplatila

Zúčastnil jsem se také dvou akcí, které pan Levický uspořádal v Ruském kulturním středisku. Nejprve jsem navštívil jeho přednášku, kde jsme se poprvé osobně setkali. Téma si už přesně nepamatuji – bylo to něco z historie. Druhá akce byla formálnější; hrál tam klavírista a autor četl ukázky ze své nové humoristické knížky. Sál byl plný a autorovi nebylo moc rozumět. Uprostřed sálu seděly dvě napařádné děvy, které po každé anekdotě nadšeně tleskaly. O přestávce se podávala jakási specialita. Knihu si mohli návštěvníci u stánku koupit. Moc se tam však nehrnuli. Snažil jsem se řečníka poslouchat, ale zakrátko mě z toho bolela hlava.

Od té doby se s panem Levickým nestýkám. Moc úspěšný autor asi není – asi tu má ještě nějaké jiné poslání...

Kam zařadit současné Putinovo Rusko?

Při televizních vystoupeních mluví Vladimír Putin přesvědčivě, spatra, je schopen reagovat na dotazy posluchačů. Systém jeho vlády lze nejspíše označit za *oligarchii*, čili vládu zbohatlíků, kteří vládou v jednotlivých regionech; prezident Putin však má nad nimi kontrolu. Státní Duma (Parlament) má jen podružnou roli. Vládní strana *Jednotné Rusko* je podřízena prezidentovi, který je volen na 7 let a jeho mandát však může být třikrát (?) prodloužen. Pokud se nestane nic nenadálého, může Putin vládnout prakticky doživotně. Návrh na novou ústavu podala první sovětská kosmonautka *Valentina Těreškovová*. což ústavě dodalo potřebný punc – sotva by se našel odvážlivec, který by takovou ústavu kritizoval.

Kromě vládní strany je v Parlamentu zastoupeno několik menších stran, z nichž nejsilnější jsou komunisté. Tyto strany tvoří tzv. *systémovou opozici*. *Nesystémoví* opozičníci, kteří bojují za změnu režimu, jsou postaveni mimo zákon. Jsou zatýkáni, týráni ve vězení a organizátoři masových protestů byli již několikrát za záhadných okolností otráveni bojovým jedem nebo zastřeleni. Zdá se, že se moskevští vládci řídí zásadami J.V.Stalina a N. Machiavelliho¹⁰.

Je zřejmé, že v Rusku existuje konspirační síť, která dokázala identifikovat agenty (příslušníky vojenské rozvědky GRU), kteří

---

10 16.stol.

působí po celé Evropě a provedli mj. útok na dvojitého agenta *Skripala*, opozičnicka *Navalného*, a v roce 2013 vyhodili do povětří muniční sklad ve Vrbětících.

Ruská vláda se snaží získat část území od post-sovětských států (Ukrajina, Gruzie), porušuje přitom mezinárodní právo a ženevské úmluvy o vedení války. Ta se dnes vede zejména v *kyberprostoru* – jsou to hackerské útoky s vymáháním výkupného a *ideologická diverze* (šíření falešných zpráv).

Česká republika je podle své ústavy „svrchovaný, jednotný, demokratický právní stát...“. Nedávný sociologický výzkum však zjistil něco jiného: společnost je *rozdělená* na 4 hlavní třídy, které se liší výškou příjmu, úrovní sociálních vazeb, vztahem k životnímu prostředí apod. I když je všeobecně respektována svoboda projevu, lidé jsou pod vlivem desinformačních webů uzavíráni do názorových „*bublin*“, podléhají vlivu falešných zpráv a konspiračních teorií. Lidé z různých „*bublin*“ se mezi sebou nedomluví, nejsou schopni mezi sebou komunikovat.

Podobné je to se „*svobodnými volbami*“. Volební programy jsou dělány marketinkovým způsobem, obsahují to, co chce volič slyšet. V předvolebním boji se používají neetické tahy – místo soutěže koncepcí se političtí rivalové osočují lživými zprávami a pomluvami. Není proto divu, že se mnozí občané voleb neúčastní – každý na to nemá žaludek. Žádná strana nemá v programu zvyšování daní, ačkoli se bude muset k tomu v nejbližší době přikročit – rekordní státní dluh bude nutno splácet, jinak se Česká republika propadne mezi bankrotáře. Vládní strana

prosazuje zvýšení důchodů; senioři jsou jejich voličskou základnou.

Podle zahraničních expertů žijeme v tzv. *vyprázdněné demokracii*: lidé demonstrují, volby probíhají, ale u vesla je někdo jiný.

V Davli, 13.7.2021

Putin zazářil

Se zájmem jsem v televizi sledoval tiskovou konferenci ruského presidenta po schůzce s Joe Bidenem. Vladimír Putin předvedl svou řečnickou pohotovost a svůj rozhled. Konference, kde kladli otázky převážně ruští novináři, měla přátelský, komorní ráz a byla výborně tlumočena Jiřím Dvořákem. Prezident krátce vyjmenoval témata, o kterých s americkým protějškem hovořili. Ke slovu se pak při hlásily dvě ruské novinářky; jejich dotazům jsem nerozuměl, avšak z jejich projevu bylo cítit úctu a oddanost k „*vůdci ruského národa*“. Po Putinově obšírné odpovědi se hlásily znovu o slovo, avšak prezident dal přednost americkým hostům. Na jejich připomínky ohledně dodržování lidských práv v Ruské federaci a věznění disidentů Putin uvedl, že i Amerika má podobné problémy: jsou tam utlačováni občané tmavé pleti a na vojenské základně Guantanámo (na Kubě) jsou vyslýcháni političtí oponenti metodami, které jsou na území USA zakázány. Putin také zmínil pochod stoupenců *Donalda Trumpa* na Kapitol, kde právě zasedal Kongres, který měl potvrdit výsledky voleb¹¹. Část protestujících pronikla do budovy a ostraha zastřelila ženu, která se snažila proniknout do objektu oknem.

Během tiskové konference se přihlásil také zpravodaj, který ohlásil, že *sbornaja* právě zvítězila nad Finskem 1:0.

Jednání obou presidentů údajně probíhalo v přátelském duchu a byl dohodnut návrat svých obou vzájemně odvolaných

---

11 Podle Trumpa byly volby zfalšované

velvyslanců. Ohledně délky jednání padly 3 různé údaje: 4 hodiny, 5 hodin a jedenapůl hodiny. Tento poslední údaj se asi týkal jednání „z očí do očí“, bez přítomnosti tlumočnicků. Joe Biden prý hovořil mj. o své rodině, a vyzařovala z něho jeho letitá zkušenost.

Tisková konference byla výborně režírovaná a jistě zvýší prestiž ruského prezidenta.

V Davli-Sloupu, 18.6.2021

Jan Matys

Vesele k volbám !

Někdy v polovině sedmdesátých let se konaly v socialistickém Československu volby. Byl jsem rozhodnut nevolit; za náročnou práci při vývoji čipů elektronických součástek jsem dostával jen průměrný plat. Měl jsem pocit, že nemám co ztratit. Nevolit ovšem nebylo jednoduché – neúčast ve volbách se mohla dostat do kádrových materiálů a pokazit pracovní kariéru.

Pracoval jsem tehdy na Moravě a dojížděl do Prahy k rodičům. Vymyslel jsem si fintu: nahlásil jsem, že jedu volit do Prahy a rodičům jsem zalhal, že už jsem odvolil. Vyzkoušel jsem tuto fintu několikrát. Až potřetí se to k mým rodičům (kterým již bylo kolem 80 let) nějak doneslo. Zřejmě při volbách fungoval informační systém – nikdo z toho neunikl¹².

Chodil jsem v den voleb po Praze a všude byla spousta transparentů a plakátů – na člověka to působilo jakousi magickou silou, která ho nutí dělat totéž co ostatní - nevybočit ze stáda.

Od roku 1989 jsou volby u nás svobodné – kdo nechce volit nemusí¹³. Problém je koho volit. President Václav Klaus kdysi řekl, že zárukou demokracie jsou politické strany. Ty u nás skutečně vznikly – Klausova ODS, Zeman vybuďoval na starých

---

12 Některé volební komise řešily takový případ jednoduše – vhodily lístek do urny místo absentéra

13 Za první čs. republiky byla účast ve volbách povinná. Můj děda ležel na smrtelné posteli rodina musela zaplatit za něj pokutu

základech Sociální demokracii, dále tu existuje tradiční „lidová“ strana KDU-ČSL. Strany by měly být jakousi školou demokracie – stranu by měli financovat její členové, kteří si pak volí své delegáty do vyšších stranických orgánů. Zpočátku to vcelku fungovalo; v průběhu divoké *privatizace* však vznikla skupina *oligarchů*, kteří získali na další vývoj rozhodující vliv. Strany postupně degenerovaly, ztratily členskou základnu. Není divu, že *není koho volit*, na politické scéně chybí morální autority, kterým by lidé mohli svěřit svůj osud.

Místo politických stran tu máme politická hnutí – *strany jednoho muže*. Ty však nemohou zdravý vývoj společnosti zajistit. Podobný vývoj sledujeme i u našich sousedů- Maďarsku, Polsku...

Zdá se však, že funguje samospráva alespoň na úrovni obcí a krajů. Potvrzují to i průzkumy důvěry občanů v instituce; největší důvěře se těší *starostky a starostové*.

V Davli, 12. srpna 2021

Jan Matys

Pomáhej jen tomu, kdo tvou pomoc umí ocenit

Hynek Skořepa, Rychlý konec Trvalé svobody¹⁴

Američané prohráli v Afganistánu vlastně dvakrát: nejprve vyzbrojili severoafrické bojovníky raketami země-vzduch a poslali je bojovat proti sovětským okupantům; po vyhnání Rusů ze země se mudžahedíni odvděčili útokem na *New Yorkská Dvojčata*¹⁵. Jako odpověď obsadili Američané a jejich spojenci podstatnou část Afganistánu, ovládaného tehdy hnutím *Talibán*. Toto hnutí, založené na uctívání proroka *Mohameda* a právu *šarija*, omezovalo zejména práva žen, které nesměly studovat a chodit ven bez doprovodu mužů – příslušníků jejich rodiny. Za porušení morálky stanoví islám drakonické tresty: nevěra na straně ženy se trestá smrtí ukamenováním.

Spojenci ustanovili *demokraticky zvolenou vládu* a pomáhali s budováním infrastruktury a výcvikem armády. Volby byly však často narušovány islámskými teroristy a nová správa země byla velmi zkorumpovaná a netěšila se veřejné podpoře. Za 20 let okupace zaplatili Američané se svými spojenci miliardy dolarů a životy stovek svých vojáků (afgánských civilistů zahynulo daleko víc). V roce 2020 americký prezident *Ronald Trump* uzavřel s Talibánem dohodu o stažení amerických vojsk do

---

14 Listy 4/2021, s.74

15 Světové obchodní centrum

konce května 2021, později byl termín posunut na symbolické datum – 11.září, tj. na dvacáté výročí útoku islámských teroristů na New York.

Když se začala americká armáda v červnu stahovat a vyklízet své základny (někteří spojenci opustili zemi již dříve), začali Talibové ihned obsazovat jednu provincii za druhou. Vládní vojáci prakticky nebojovali, přecházeli k Talibánu nebo utekli do ciziny. Odchod Američanů se podobal spíše úprku – na místě nechávali zbraně a zásoby potravin. Během několika dnů byl obklíčen Kábul a prezident uprchl ze země.

Shora uvedenou zásadu hlásal můj kolega-učitel, když jsem v rámci základní vojenské služby působil na katedře vojenské přípravy Vysoké školy chemicko-technologické. Je až s podivem, že vláda tak vyspělé země jako jsou USA mohla 20 let štědře dotovat zkorumpovanou vládu, která se po odchodu svých chleboďárců rozpadla jako domeček z karet. V civilizované zemi by tito lidé patřili za mříže. Co dělali vědci a politologové na amerických univerzitách? Zdá se, že věda tu nějak nefunguje – důležitější je morálka. Události v Afganistánu mohou být poučením i pro nás. Bohaté státy západní Evropy financovaly v posledních letech řadu projektů na pomoc chudším zemím Evropské unie, avšak peníze často skončily v kapsách bohatých podnikatelů. Není divu, že orgány EU zesilují kontrolní činnost: tam kde je nepořádek, bere ten, kdo je blíže žlabu.

V Davli, 24. srpna 2021

Jan Matys

Vy jste solí země...

Nedávno poskytla týdeníku ECHO rozhovor architektka Eva Jiříčná, žijící v Londýně. V rozhovoru mimo jiné uvedla, že v Praze se málo staví a mladí architekti se tu nemohou uplatnit. Jednou z příčin je dlouhá doba schvalování projektů; může trvat až 10 let. Projekt mezitím zastará...

Jak ukázala covidová krize, naše úřady jednají s občany jako s potenciálními delikventy, kteří chtějí podvádět – tomu mají zabránit různé administrativní překážky. Příkladem je požadavek „vysoutěžení“ dodavatele při větších investicích. Ale ani to zpravidla nepomůže: podvodníci jsou velice vynalézaví, ale slušní lidé tím trpí. Bez vzájemné důvěry společnost nefunguje.

Po *Sametové revoluci* jedni vítali svobodu, ale jiní využili příležitosti k *podnikání* bez jasných pravidel – zákony volného trhu dosud nevznikly. Vznikla nová třída zbohatlíků a oligarchů, kteří se rekrutovali ponejvíce z exponentů minulého režimu, šmelinářů, estébáků a pod. Často jsem se v porevoluční době setkával s názorem, že etika či mravnost je věc překonaná¹⁶ – všichni lžou a kradou. Lidé by se prý měli řídit zákony; to je ale zcela nereálné – zákony jsou napsány tak, že se v nich nikdo nevyzná. *Když se sejdou dva právníci, mají na každou kauzu tři právní názory...*

V době první republiky měli státní úředníci nezávislé postavení a

---

16 Tvrdil to i jeden lektor na Filosofické fakultě Karlovy univerzity

vysokou společenskou prestyž; svědčí o tom četné náhrobky na Olšanských hřbitovech. V státní službě zůstávali zpravidla až do důchodu¹⁷. Můj otec nastoupil po studiu práv na berní úřad¹⁸. Tam mu připadl jako jeden z prvních úkolů zdanit dirigenta opery Národního divadla Václava Talicha. Jako šéf opery měl Václav Talich poměrně nezávislé postavení a otcův nadřízený došel k závěru, že by se měl tento umělec zdanit jako živnostník. Otec byl pravidelným návštěvníkem divadla a Mistra dobře znal. Otec učinil, co bylo třeba, a najednou se na berním úřadu objevil Václav Talich, zpocený a s rozcuchanými vlasy, stejně jako vypadal na dirigentském stupínku. V ruce držel tiskopis daňového přznání živnostníka, kde se objevovala také kolonka „*Daň z masa*“. Otec se snažil Mistra uklidnit – nakonec se věc nějak vyřešila.

Táta mi také vyprávěl, že se ho někteří podnikatelé snažili podplatit a že se občas objevil člověk, který zjevně žil na vysoké noze a nedovedl doložit, kde bere peníze. V takových případech se výše daně stanovila dohodou. Je zřejmé, že tuto práci mohl dělat jen člověk s morální integritou a s logickým uvažováním.

V dnešní době je úředník jen slepým vykonavatelem předpisů, kterým v podstatě ani nerozumí. Při styku s úřady vznikají někdy groteskní situace. Jednou mě kamarád požádal, abych dočasně ubytoval jeho nevěstu, pocházející z Thajska. Musel jsem zajít za starostou, aby mi dal potvrzení, že bydlím v domě a nikoli ve

---

17 Mohli být snad nejvýše přeloženi – například na Slovensko či Podkarpatskou Rus.

18 Úřad pro výběr daní

skládce dřeva. Na mapě bylo totiž u bývalé lesovny napsáno „*Objekt lesního hospodářství*“. Nic nebylo platné, že se ten „objekt“ dá dnes snadno zobrazit na počítačové aplikaci. Jednou jsem se dostal do jakéhosi sporu a můj oponent mně začal na ulici sprostě nadávat. Obrátil jsem se na policii a věc se pak řešila jako přestupek. Referentka nejdříve vyjadřovala pochopení, ale při společném jednání s mým sokem obrátila – že prý *etika dnes neplatí*. Musel jsem zaplatit 1000 korun za tento „úřední úkon“. S dotyčným jsem pak několik let nemluvil.

V dobách Husákovské normalizace¹⁹ nebyla Komunistická strana stranou přesvědčených komunistů; teoriím třídního boje a budování sociálně spravedlivé společnosti pod vedením KSČ již nikdo nevěřil. Ve straně zůstali ti, kteří byli ochotni přehodnotit svůj postoj k invazi cizích vojsk, ať už vědomě nebo pod existenčním tlakem. Hlavně šlo ale o kariéristy, kteří získali možnost ovládat ty zatvrzelé. Těm pak nebylo zatěžko později stranu opustit a začít podnikat (nebo krást).

Během vzrušujících dní v listopadu 1989 pronesl Miloš Zeman z tribuny na letenské pláni požadavek, že chceme *svobodné volby*. V průběhu devadesátých let se ale ukázalo, že svobodné volby k ustavení skutečné demokracie nestačí. V prvních svobodných volbách zvítězilo přesvědčivě *Občanské fórum*, které se ovšem brzy po volbách rozpadlo a v dalších volbách zvítězila Klausova Občanská demokratická strana, která nastartovala proces živelné

---

19 Po prověrkách v roce 1970

privatizace²⁰. Vznikla tak třída zbohatlíků (či kmotrů), kteří nebyli příliš vidět, ale začali významně ovlivňovat dění u nás (viz výše). Vzniklé politické strany byly infiltrovány kmotry a postupně degenerovaly na politické kluby a jejich ideová náplň zcela zmizela – jediným zájmem bylo vyhrát volby a ukrojit si větší podíl na státních financích.

Po finanční krizi v roce 2008 se na naší politické scéně objevila dvě protestní hnutí: ANO miliardáře Babiše a *Piráti*. Babiš oslovil voliče svým nenuceným projevem a zásadou „*řídít stát jako firmu*“. Mohl se opřít o svůj koncern AGROFERT, který je však, jak se ukázalo, závislý na dotacích EU. Pokud EU dotace nepošle, budou muset koncern financovat naši daňoví poplatníci. Babiš pak bude muset svůj koncern prodat.

V Davli 28.4.2021

Jan Matys

---

20 Která by se dala nazvat také rozkrádání státního majetku

Polovodiče a výroba čipů

K článku Jana Valenty (Vesmír 7-8, 2021)

Výrobou vakuových elektronek a jiných elektronických komponent se původně zabývaly 3 firmy, sídlící mj. v Praze a Vrchlabí (Telefunken). Po válce bylo rozhodnuto, že se elektronická výroba soustředí v Rožnově pod Radhoštěm. Tak vznikl závod Tesla, který přilákal odborníky z Čech a mohl využívat pracovitých rukou z odlehlého koutu Valašska. Kvalita zdejších výrobků byla od začátku vysoká, rožnovské elektroniky se v cizině prodávaly se značkou Siemens. Později přibyla výroba germaniových diod a tranzistorů.

Na začátku 60. let tu vznikly první integrované obvody, které obsahují na jednom monokrystalickém substrátu – čipu více prvků: diod, tranzistorů nebo odporů (rezistorů). „Otcem“ integrovaných obvodů v rožnovské Tesle byl Ing. Emil Belluš, syn významného slovenského architekta. Na vývojovém oddělení Tesly se rozjel vývoj a výroba logických a lineárních integrovaných obvodů, inspirovaných zahraničními vzory; horizontální struktura čipu se dala okopírovat, ale technologie se musela vyvinout. V průběhu cca 10 let se začala vyrábět řada logických obvodů *Texas Instruments*, od jednoduchých hradel až po mikroprocesory. Z lineárních obvodů měly největší úspěch koncové zesilovače o výkonech 6 a 20 W. Rožnov se stal naším „Silikonovým údolím“, byly tu pořádány celostátní konference a výrobky Tesly Rožnov byly známy i na Západě.

Ránu slibnému vývoji zasadil vývoj po roce 1968 – několik „disidentů“, kteří neschvalovali invazi „bratrských armád“, muselo závod opustit, nebo byli odvoláni z vedoucích pozic. Někteří z nich odešli na Slovensko do Tesly Piešťany, kde byli vděčně přijati. Vývoj nových technologií se postupně zastavil a perspektivní technologie unipolárních (MOS) obvodů, která vyžaduje extrémní čistotu, byla přesunuta na Slovensko.

V Tesle Piešťany, která byla dosud ve stínu Rožnova, se v 80. letech úspěšně rozjela výroba dynamických pamětí typu MOS s kapacitou 16 k v licenci japonské firmy Toshiba²¹. Vedle toho se na téže výrobní lince realizovala výroba statických CMOS²² pamětí 1 kbit v licenci kanadské firmy Mitel. Rozběhnutí náročné výroby byl velký úspěch pracovního kolektivu; Tesla Piešťany však neměla prostředky na další rozvoj. Po roce 1992 tu výroba čipů zanikla.

V areálu Tesly Rožnov vzniklo po roce 1989 několik nových firem. Výrobu čipů tu převzala mezinárodní společnost *ON Semiconductors*; výroba tu dále probíhá, čipy se montují (pouzdrí) na Filipínách.

V Davli, 17.7.2021

Ing. Jan Matys

Pozn. Autor byl na Fakultě technické a jaderné fyziky žákem Prof. Helmara Franka, v letech 1970-78 pracoval jako technolog v Tesle Rožnov a v letech 1978-84 v Tesle Piešťany. Své zážitky popsal v knize *Hrst vzpomínek* na www.technologie-kvalita.cz/honza

21 Bylo ostudou, že Japonci nedostali dohodnutou prémii

22 Complementary MOS

Se zbraní v ruce

K novele ústavního zákona

Nedávno jsem poslouchal senátní rozpravu o navrhovaném dodatku k ústavě, resp. k chartě občanských práv, který deklaruje právo použít při napadení střelnou zbraň. Právníci namítali, že je tato novela zbytečná, neboť dosavadní právní úprava, vycházející z deklarovaného práva na život a *Zákona o nutné sebeobraně* (s využitím příslušné *judikatury*) se v praxi plně osvědčila. Senátoři zdůvodňovali tento návrh potřebou lepší srozumitelnosti a také obavou, že by mohl Evropský parlament v budoucnosti právo na použití střelné zbraně zrušit nebo příliš omezit.

S požadavkem lepší srozumitelnosti je možno souhlasit; základní zákon by měl být formulován tak, aby mu rozuměl i laik. Druhý důvod (obava z EU) však budí rozpaky; legislativa EU je nadřazena legislativě členských států a přijetí navrhované novely na tom nic nezmění. Podmínky použití zbraně budou dány zákonem, nikoli obecnou deklarací.

Jiným aspektem návrhu je nedůvěra k práci Evropského parlamentu, v kterém sedí i naši poslanci. O „bruselské byrokracii“ se šíří kritické názory – lidé závidí poslancům vysoké platy, zbytečné zasahování do života členských států, a často jsou to jen pomluvy. Zde platí biblické: „*Vidíš mrvu v oku bratra svého, ale trám v oku svém nevidíš*“. Problém nabubřelé a nepřehledné legislativy tíží hlavně Českou republiku a z Bruselu bychom si mohli vzít příklad. *V Davli – Sloupu, 1.srpna 2021*

Ing. Jan Matys

U davešské školy